

Волобуєв Є.В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ АМЕРИКАНЦІВ ІРЛАНДСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ ЩОДО ВСТУПУ США У ПЕРШУ СВІТОВУ ВІЙНУ (1914–1917)

Як відомо, Перша світова війна стала першим глобальним конфліктом, у якому взяли участь практично всі провідні держави Старого світу. Проте, Новий світ, що був представлений найбільшою та найпотужнішою державою регіону, Сполученими Штатами Америки, довгий час займав нейтральну позицію у війні. США були сформовані емігрантами, переважно із європейських країн, де і відбувався основний театр бойових дій Великої війни. Залежно від сторони конфлікту та політичних обставин у тих чи інших державах, звідки походили нові американці, формувалися різноманітні погляди щодо можливого статусу США у Першій світовій війні.

Не стали виключенням й ірландські американці, які склали вагомий частку серед населення Сполучених Штатів Америки. Їхня історична батьківщина на той момент перебувала під контролем Британської імперії, яка була провідною країною в союзі держав Антанти. Залежно від свого відношення до цієї держави і формувалося своє бачення різних груп ірландських емігрантів щодо вступу їхньої нової батьківщини у війну.

Автором у даній статті позиція ірландської спільноти в Сполучених Штатах Америки щодо зазначеного питання аналізується окремо від офіційного державного курсу Вашингтону і акцент буде зроблений саме на окремій етнічній групі. У деяких аспектах позиція окремих етнічних ірландських етнічних спільнот була діаметрально протилежною офіційному курсу Сполучених Штатів Америки. У даній статті автор спробує знайти цьому причини та висвітлити основні аспекти проблеми.

Висвітлення цієї теми є важливим, оскільки ірландські американці становили вагомий частку населення США, окремі представники етнічної групи перебували на провідних ролях в американському соціумі та були задіяні в американському суспільно-політичному житті, виступаючи не тільки у ролі громадян США, але й також представників свого етносу. Автор намагається висвітлити різні погляди представників ірландського етносу у США щодо потенційного вступу їхньої нової батьківщини у Першу світову війну, а також продемонструвати еволюцію поглядів цієї етнічної групи щодо участі їхньої нової держави у цьому конфлікті.

Ключові слова: ірландські американці, Перша світова війна, Католицька церква, нейтралітет, Центральні держави, Антанта, незалежність Ірландії.

Постановка проблеми. Перша світова війна стала першим глобальним конфліктом у світовій історії. Особливе місце у цей період посідала молода держава – Сполучені Штати Америки. З початком ХХ століття та розгортанням Іспансько-американської війни Сполучені Штати Америки поступово відходять від Доктрини Монро та принципу ізоляціонізму в своїй зовнішній політиці та стають вагомим гравцем на міжнародній арені. Антанта та Центральні держави були зацікавлені в залученні США у війні на своїй стороні. Як відомо, до 1917 року Сполучені Штати Америки займали нейтральну позицію щодо участі у війні. В середині американського суспільства та політикуму, представники якого здебільшого були

нащадками емігрантів із Європи, точились дебати щодо доцільності вступу США у війну. Залежно від походження та історичного контексту розвитку того чи іншого етносу, який складав «пазл» американської нації, яка тоді активно формувалася, існували різні думки щодо участі США у справах Старого світу. Особливу роль відігравала позиція ірландських американців, які склали біля 19-ти відсотків тодішнього населення країни (19,8 млн осіб від 106 млн тодішньої загальної кількості населення США). Залежно від поглядів щодо місця їхньої історичної батьківщини у світовому політичному устрою, ірландці займали різні позиції щодо політики США та вступу у війну. Важливим є розгляд впливу ірландських амери-

канців на суспільно-політичну картину в США у роки Першої світової війни. Розгляд цієї проблеми є важливим, оскільки є важливим розуміння того, як певна етнічна група у тій чи іншій країні може впливати на прийняття доленосних рішень від яких залежатиме подальше її майбутнє. Це актуально і в сьогоdnішніх реаліях Російсько-української війни, коли етнічні групи можуть впливати на політичні рішення держав, у яких вони проживають.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З даної теми вийшла значна кількість публікацій у західних країнах, передусім у США. Автор статті намагався висвітлити основні роботи, які безпосередньо стосуються об'єкту та предмету дослідження.

Одним із перших історичних досліджень на цю тему є стаття Д. Еслінгера «American German and Irish Attitudes toward Neutrality, 1914–1917» («Ставлення американських німців та ірландців до Нейтральності, 1914–1917 рр.») (1967 р.). Автор зробив аналіз поглядів ірландських американців через призму періодичних видань, а також їхнього впливу на підтримку тієї чи іншої сторони у конфлікті.

Іншою не менш важливою працею є стаття Т.Роуланда «Irish-American Catholics and the Quest for Respectability in the Coming of the Great War, 1900–1917» («Ірландські американські католики і випробування на прихильність перед настанням Великої війни, 1900–1917 рр.») (1996 р.). У дослідженні детально висвітлена і проаналізована діяльність ірландських американських католицьких священників, позиція церкви в окремих персоналіях та на сторінках періодичних релігійних видань.

Інші аспекти цієї проблеми висвітлено у статті М. Кемпбелла «Emigrant Responses to War and Revolution, 1914–21: Irish Opinion in the United States and Australia» («Емігрантська відповідь на війну та революцію, 1914–1921: Думка ірландців Сполучених Штатів та Австралії») (2000 р.). Автор проаналізував позиції ірландських громадських організацій щодо вступу зазначених країн у Першу світову війну.

Впливу ірландців на американську політику та міжнародні відносини присвячена монографія Дж. Френча «Irish-American Identity, Memory and Americanism During the Eras of the Civil War and First World War» («Ідентичність, пам'ять та американізм ірландців протягом епохи Громадянської війни та Першої Світової») (2009 р.). Це праця комплексно висвітлює всю ірландську проблематику в США упродовж 60 років, автором

аналізується динаміка змін ірландської суспільної думки та окреслюється позиції ірландців в Сполучених Штатах Америки та їхнє місце в історії цієї держави.

Формування цілей статті. Метою статті є визначити основні погляди американської ірландської громадськості на питання вступу США у Першу світову війну та зовнішню політику. З'ясувати головні фактори формування поглядів американських ірландців на політику США у відношенні до Старого світу, визначити історичне та політичне підґрунтя. Простежити динаміку змін у поглядах американських ірландців на вступ США у Першу світову війну.

Виклад основного матеріалу дослідження. Коли в липні 1914 року в Європі розгорнувся конфлікт, який у сучасній історіографії відомий під назвою Перша світова війна або Велика війна, домінуючою ідеєю американського суспільства та політикуму лишався нейтралітет: збереження миру на західній стороні Атлантики та недопущення американських громадян на європейській театр бойових дій. Недопущення «втягнення» Сполучених Штатів Америки в Першу світову війну було викристалізовано як головна ціль зовнішньої політики адміністрації Вудро Вільсона. Першопочатково Вудро Вільсон закликав до неупередженого ставлення до всіх сторін конфлікту, заявляючи, що американці мають бути «об'єктивними не тільки в думках, але й у діях, повинні стримувати свої почуття, а також кожну угоду, яка може бути прийнята як віддання переваги одній стороні конфлікту перед іншою» [8, с. 552]. Проте це було малоімовірним сценарієм, оскільки існувала сильна англосаксонська традиція нації та їхня давня дружба із Францією, що було ключовим аспектом для американського суспільства та подальшої політики США у Великій війні. Багатонаціональність США робила країну вразливою до пропаганди різних держав-учасниць, у тому числі і з Центрального блоку. Не менш вирішальною була й історична пам'ять етносу щодо своєї батьківщини [1, с. 428].

Ірландське населення США, залежно від своїх політичних поглядів, відстоювало різні позиції щодо участі держави у конфлікті. Можна виділити три основні групи: 1) лояльні до країн Антанти; 2) ті, хто виступав за нейтралітет та продовження ізоляціоністської політики США; 3) групи, що були лояльні до Центральних держав.

Перша група виступала за вступ США у війну на стороні держав Антанти, зокрема на стороні Великої Британії. До неї відносились значна час-

тина ірландців, передусім особи, які підтримували проект гомруля для Ірландії, який перебував у процесі розробки британським парламентом та мав гарантувати автономні права для їхнього народу на історичній батьківщині [2, с. 202]. У свою чергу, виступаючи за розширення прав та самостійності Ірландії, американські ірландці могли піти на військову службу в британській армії на західному фронті та інших місцях. Вони покладали на це великі надії, не зважаючи на те, що британський уряд призупинив роботу над цим проектом із початком Великої війни [7, с. 40].

Однак, їхні позиції у перші роки Великої війни були доволі слабкими через офіційний нейтральний статус США. Більша частина американських ірландських громадських організацій, зокрема на Середньому Заході країни, офіційно підтримувала зв'язки з представниками поміркованих ірландських партій Великої Британії, зокрема з одним із їх лідерів Джоном Редмондом, який закликав усіх ірландців стати на сторону Британії аби добитися гомруля [3, с. 76–77; 4].

Друга і найбільш чисельна група – це прихильники нейтралітету. На цих позиціях стояли передусім представники Католицької церкви в США, значну частину пастви якої склали етнічні ірландці. Крім того, значна кількість церковних сановників також були етнічними ірландцями. Офіційною позицією католиків був нейтралітет. У багатьох тодішніх промовах священнослужителів та ірландській католицькій пресі затверджується позиція на користь невтручання США у справи Старого світу [1, с. 429–430]. Наприклад, видання “The Fortnightly Review” із Сент-Луїса стояло на позиціях нейтралітету і підкреслювало необхідність у підтримці потужності американської армії як гаранта цієї політики. На сторінках газети “Sacred Heart Review” містились заклики до утримання ірландців від зайняття позиції тих, чи інших країн, оскільки кожна держава була винна у конфлікті в однаковій мірі і розглядала втручання у Першу світову як «важкий гріх, оскільки це є переченням помислу Божому, і борони Господи, аби наше керівництво відхилилося від своєї політики збереження миру на американській землі» [2, с. 197]. Таким чином, католицька преса зайняла антивоєнну позицію, а також рішуче підтримувала ірландську католицьку справу.

Пересічні ірландці, які у переважній більшості були практикуючими католиками, дослухалися до закликів проповідників і підтримували цю позицію. Політика американського нейтралітету до того, як США вступили в Першу світову війну,

користувалася великою підтримкою серед ірландських американців. Ірландські католики, які тоді жили в Сполучених Штатах, не схвалювали дій США у напрямку підтримки економічних зв'язків із Британією. Ірландські американці наполегливо підтримували нейтральність у війні. Багато ірландських католиків, які емігрували до Сполучених Штатів, зробили це, щоб уникнути утисків з боку британського уряду. Кілька мільйонів переселенців із «Зеленого острова» вимушені були покинути свою історичну батьківщину, рятуючись від колоніальної та асиміляційної політики, а часто – і від матеріальних негараздів, зумовлених аграрним перенаселенням, засиллям англійських колоністів, які забирали найкращі землі для господарювання та монокультурністю господарств ірландських селян (часто головним та єдиним продуктом вирощування лишалась картопля). Останній чинник приводив місцевих ірландців до зубожіння, а часом – і до голоду, серед яким найбільшим в історії Великий голод 1845–1849 рр., який за різними даними забрав до 1,5 млн життів. Ще стільки ж змушені були податись за океан, передусім до США. Ірландці, тоді жили в Сполучених Штатах, знайшли нову батьківщину, проте багато хто продовжував служити справі отримання Ірландією самостійності та соборності. Вони не хотіли ставати всупереч політики американського уряду, але разом із тим вони не хотіли, аби США допомагали Британській імперії, який розглядався як гнобитель та історичний ворог ірландського народу, про якого ірландські американці плекали свою історичну пам'ять. Нейтральність ірландців викликала нерозуміння з боку американського політикуму та громадськості, яка традиційно відносилася до ірландців з недовірою [5, с. 4–5]. Ірландці вважали ж політику США недостатньо нейтральною через доброзичливість президента Вудро Вільсона до Британії. Вони жорстоко протестували проти політики «ізоляціонізму» Вільсона, оскільки вважали, що дана політика є лише тактичним зовнішньополітичним маневром, який спрямовував США все ближче до повноцінного союзу з Англією. Ірландські католики вважали, що якби Сполучені Штати Америки дійсно хотіли лишатися нейтральними, вони не повинні були проявляти фаворитизму у відношенні до Великої Британії та припинити постачати Британії військові матеріали та ресурси [5, с. 5].

Третя група була найменшою, проте найбільш активною у відстоюванні власної позиції – необхідності підтримки США Центральних держав. За цю ідею виступали прихильники ірландської само-

стійності, які вбачали у програві Британії та перемозі прогерманського блоку можливість до встановлення самостійності та відриву від метрополії. Головним чином, дана позиція підтримувалась ірландськими общинами штатів Східного узбережжя, зокрема ірландцями Нью-Йорку. Велика кількість громадсько-політичних діячів із числа ірландських американців підтримувала зв'язки із націоналістичними партіями на історичній батьківщині, передусім із «Шин Фейн» [5, с. 4–5]. На території Сполучених Штатів утворилась інша націоналістична ірландська партія – «Клан-Не-Гел», яка відстоювала позиції вступу США на боці Центральних держав та визнання права ірландського народу на власну державність. Головними особам и в організації виступали Джон Девой, Даніел Кохалан та Джеремі О'Лірі. Вони тісно співпрацювали з графом Йоганом фон Берном-Сторфом та капітаном Францом Фон Папенном з посольства Німеччини з метою підготовки заклоту в Ірландії [2, с. 208–209]. Своєю діяльністю вони підбурювали ірландських американців відвернутися від конституційної програми поміркованих ірландських партій та впливали на суспільну думку, поширюючи серед американських ірландців антибританські настрої. Початок Першої світової війни та вступ Великої Британії у війну на «захист бідної та маленької Бельгії» лідери ірландських общин США сприйняли як прояв лицемірства, оскільки в той час аналогічна за розмірами та віросповіданням Ірландія лишалась під колоніальним гнітом метрополії. Лідери ірландських общин вважали Британію головним розв'язувачем війни у Європі заради своїх комерційних інтересів і покладали надії на перемогу Німеччини як «визволительки поневолених імперіями ірландського, польського та фінського народів». Але у подальшому вони розчарувались у позиції блоку Центральних держав у цьому питанні [7, с. 41].

Прогерманську позицію займала і частина ірландського католицького духовенства, оскільки британська політика була направлена супроти ірландських католиків. Крім того, через значну кількість етнічних німців у керівництві Католицької церкви США, посилювались позиції на підтримку Центральних держав [1, с. 433]. Хоча серед ірландських священників осіб з такими поглядами була меншість, проте їх голоси серед американської громадськості звучали доволі гучно. Так, отець Тім Демпіс на зборах ірландської общини у Сент-Луїсі оголосив промову наступного змісту: «Слава Богу, Кайзер все ще живе! У мене є його

фотографія, що висить у власній кімнаті. Рік тому я поклав святий камінь йому на груди, на минулорічний день святого Патріка, і це принесло йому (Кайзеру) удачу з тих пір. Я бажаю Франції, Італії, Бельгії, Болгарії, Сербії та іншим країнам, які втягнуті у війну, вийти з неї аби Ірландія та Німеччина залишилися боротися з англійцями» [1, с. 448]. Редактор газети «Католицька Індіана» Джозеф О'Махоні виступав за об'єднання американських ірландців проти Великої Британії [2, с. 202].

За визначений період позиція американських ірландців щодо вступу США до війни змінювалась. Так, якщо на початку війни основною позицією лишався нейтралітет, то в наступні роки, через активну діяльність «Клан-Не-Гел» та інших організацій думка ірландців США схилялася до підтримки Центральних Держав. Найбільшого піку прогерманські позиції набули після придушення Пасхального повстання 1916 р. в Дубліні. Особливо криваве та жорстоке придушення британськими військами спротиву та страта кількох провідників налаштувала ірландських американців проти британської влади [6, с. 155]. Також цьому сприяла поступова зміна курсу тодішнім президентом Вудро Вільсоном від нейтралітету до підтримки Великої Британії. Неоднозначна позиція американського політика щодо весняних подій 1916 року в Ірландії призвела до підтримки більшістю ірландського електорату основного суперника Вільсона на президентських виборах 1916 року, республіканця Чарльза Евана Х'юза [2, с. 206]. Чинний президент Вільсон у напруженій боротьбі випередив кандидата від республіканців і залишився на другий термін. Лише із проголошенням права народів на самовизначення та вступом США у Першу світову війну, ірландці підтримали свою нову батьківщину, багато хто записався добровольцем у лави американської армії, відстоюючи права цієї держави [4]. Основною мотивацією американських ірландців було те, що вони воюють не на стороні Антанти, а на стороні Америки – своєї нової батьківщини, де вони лишуються ірландцями. Як зазначалось в одному із видань ірландських емігрантів: «Після того, як війна була оголошена, Ірландська Америка згуртувалася довкола Вільсона та на даний момент відмежувалася від серйозної критики того, чого він не зробив для права незалежності для Ірландії після Великоднього повстання 1916 року. Ірландські американські чоловіки підтримають Сполучені Штати, але не Велику Британію...» [6, с. 194].

Висновки. Отже, ірландці США стояли на різних позиціях щодо вступу США до війни. Одні виступали за невтручання Штатів у війну, інші – за вступ на стороні Антанти чи Центральних держав. Залежно від подій по обидва боки Атлантики змінювалось і відношення ірландців до статусу США у подіях Першої світової війни. За період 1914–1917 рр. простежувалась тенденція до зміни погляду ірландців від нейтральних до прогерманських. Проте, зі вступом США у Першу Світову війну у 1917 р. на боці Антанти та проголошенням Вудро Вільсоном права народів на самовизначення, ірландські американці проявили солідарність із рішенням американського керівництва і підтримали свою нову батьківщину. Хоча ірландські католики в Сполучених Штатах під-

тримували нейтралітет і протестували проти підтримки Великої Британії у Першій світовій війні, їхнє ставлення змінилося, коли Сполучені Штати вступили в війну. Також ірландці розчарувалися і політикою Кайзерівської Німеччини та її методами ведення війни. Протягом війни ірландці показали свій американський патріотичний дух, багато ірландських американців показали свою звитягу у війні. По закінченню війни, ірландці поновили свої заклики до незалежності до Республіки Ірландія під час мирних переговорів у Версалі, де, незважаючи на попередню декларацію прав народів на самовизначення президента Вудро Вільсона, боротьба ірландської нації за свободу ігнорувалась з боку Сполучених Штатів Америки.

Список літератури:

1. Rowland T.-J. Irish-American Catholics and the Quest for Respectability in the Coming of the Great War, 1900–1917. *Journal of American Ethnic History*, Vol. 15, No. 2, 1996. pp. 427–454.
2. Esslinger D.-R. American German and Irish Attitudes toward Neutrality, 1914–1917: A Study of Catholic Minorities. *The Catholic Historical Review*, Vol. 53, No. 2, 1967. pp. 194–216.
3. Campbell M. Emigrant Responses to War and Revolution, 1914–1921: Irish Opinion in the United States and Australia. *Irish Historical Studies*, Vol. 32, No. 125, 2000. pp. 75–92.
4. Keith J. British History in Depth: Ireland and World War One.” BBC News. BBC, Accessed 13 Mar. 2017 URL: https://www.bbc.co.uk/history/british/britain_wwone/ireland_wwone_01.shtml
5. French J. Irish-American Identity, Memory and Americanism During the Eras of the Civil War and First World War. Dissertation, Milwaukee, WI: Marquette University Press. Marquette University, 2009. 375 p.
6. Schmuhl R. Ireland’s Exiled Children: America and the Easter Rising Oxford University Press, 2016. 252 p.
7. Nieberg M.-S. I Want Citizen Clothes: Irish and German Americans Respond to War, 1914–1917. pp. 36–52.
8. Dennett T., Fuller J. V. Papers Relating to the Foreign Relations of the United States. 1914 Supplement: The World War. Washington: Government Printing Office. 1928. 862 p.

Volobuiev Ye.V. THE EVOLUTION OF IRISH AMERICANS’ VIEWS ON THE US ENTRY INTO WORLD WAR I (1914–1917)

It is known that the First World War became the first global conflict to involve virtually all the leading states of the Old World. However, the New World in the face of the largest and most powerful state of the United States of America has long occupied a neutral position in the war. This country was formed by emigrants, mainly from European countries, where it was the main theater of the fighting of the time. Depending on the parties to the conflict and political circumstances in certain countries, from which the new Americans came from various views on the possible status of the United States in the First World War.

Irish Americans, who made up a significant share among the population of the United States, were no exception. Their historical homeland at that time was under the control of the British Empire, which was a leading country in the Union of the Entente countries. Depending on its attitude to this state, it was formed by its vision of different groups of Irish emigrants to enter their new homeland into the war.

The author of this article analyzes the position of the Irish community in the United States of America regarding the mentioned issue separately from the official state course of Washington, with a focus on a particular ethnic group and the evolution of views within this group. In some aspects, the position of individual ethnic Irish communities was diametrically opposed to the official course of the United States of America. In this article, the author will attempt to find the reasons for this and highlight the main aspects of the problem. The coverage of this topic is important because Irish Americans were a significant proportion of the US population, often played important roles in American society, and were involved in American socio-political life.

The main task is to highlight the different opinions of Irish Americans on the potential involvement of the United States in the First World War, as well as to demonstrate the evolution of their views regarding the participation of their country in this conflict.

Key words: Irish Americans, First World War, Catholic Church, Neutrality, Central Powers, Entente, Ireland Independence.